

У контексті американської вищої школи поняття якості вищої освіти тісно пов'язане з такими поняттями як підзвітність, прозорість, оцінювання, трансформація, задоволення споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

- Калініна, О. (2012). Розвиток концепції якості в контексті американської вищої освіти. *Вісник Луганського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки*, 7 (242), 200–208.
- Bogue, E. G., Hall, K. B. (2003). *Quality and Accountability in Higher Education: Improving Policy, Enhancing Performance*. Praeger Publishers
- Harvey, L., Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 18 (1), 9 – 34.
- Seymour, D. T. (1993). TQM : Focus on performance, not resources. *Educational record*, 74, 6 – 14.

Н. Постригач

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ТУРЕЧЧИНІ

Проблема забезпечення якості у багатьох розвинених країнах набула гострої актуальності в останній третині ХХ століття. Торкнулися ці процеси і Туреччини, в системі вищої освіти якої відбуваються активні перетворення відповідно до міжнародних стандартів та вимог Болонського процесу. Зокрема, період – 1981– 2001 рр. характеризувався уніфікацією системи університетської освіти Туреччини та початком сучасних реформ, які з 2001 р. безпосередньо пов'язані із входженням країни до Болонського процесу. Провідними тенденціями розвитку університетської освіти цього періоду визначено: уніфікацію системи університетської освіти; розробку та запровадження системи зовнішньої оцінки якості освіти; технологізацію навчального процесу (Гюль Алі, 2017, с. 16).

Туреччина, вступивши до зони Європейської освіти у 2001 р., взяла участь в обговоренні Празької декларації (2001 р.), Берлінської декларації (2003 р.), декларації Бергена 2005 р.), Лондонської декларації (2007 р.); представляла національні доповіді про Болонську реформу у 2009, 2007, 2005 роках. Зокрема, Декларація, підписана Туреччиною, містить шість основних положень:

1) прийняття системи чітких ступенів, у тому числі через застосування додатків до диплому для того, щоб випускники турецьких ЗВО могли ефективно використовувати свої кваліфікації, здібності й навички у всьому європейському просторі вищої освіти;

2) введення двоциклового навчання: базового і післядипломного (бакалаврат і магістратура). Перший цикл має тривати не менше трьох років;

3) суттєво розвивати та стимулювати турецьких студентів, викладачів та адміністрації. Особливе значення надається соціальному аспекту мобільності;

4) розвиток європейського співробітництва у забезпеченні якості турецької вищої освіти з метою розробки відповідних критеріїв і методологій;

5) розвиток європейських вимірів у вищій освіті Туреччини та поліпшення можливостей працевлаштування випускників. Для реалізації цього положення необхідно розробляти модулі, курси і програми з європейським змістом. Це особливо стосується модулів, курсів, навчальних планів і навчальних програм, які пропонуються спільно з ЗВО із різних країн і призводять до отримання визнаного спільного ступеня;

б) втілення європейської системи залікових одиниць у вищу освіту Туреччини (система кредитів), розробленої на основі Європейської системи перевідних залікових одиниць (ECTS), здатної працювати у межах концепції «навчання протягом усього життя» (Кючюк, с. 26).

Сучасна система вищої освіти в Туреччині охоплює усі заклади, що реалізують принаймні дворічні програми після середньої освіти. Вона складається з університетів, інститутів високих технологій, вищих професійних шкіл та інших ЗВО не університетського типу (вищі поліцейські, військові школи та академії) (МСКО 2011; рівні 5, 6, 7 і 8). Більшість ЗВО є державними, а решта – фундаційними.

Університети складаються з денних чотирьох-п'яти-шестирічних факультетів, які навчання на програмах яких призводить до отримання ступеня бакалавра та диплома про професійну освіту на базі чотирирічних вищих шкіл, дворічних вищих професійних шкіл з повністю професійно орієнтованою освітою. Крім того, вищі професійні школи можуть створюватися під егідою фондів, незалежних від університетів. Також Університет Анadolу та Університет Ататюрка мають асоційовані ступеневі програми (associate degree programs) та ступеневі програми бакалаврату, які здійснюють навчання за допомогою дистанційної освіти. Університети як корпоративні органи мають право присуджувати будь-які професійні та наукові ступені на кожному рівні. Між середньою та вищою освітою не існує жодних типів або етапів школи (ISCED, 2014). Державні університети фінансуються безпосередньо державою і не мають жодного зв'язку ні з фондом, ні з приватною установою (Turkey: Higher Education. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice, 2021).

Проаналізуємо детальніше критерії забезпечення якості вищої освіти в Туреччині. Зокрема, «Положення про турецьку систему кваліфікацій» (надалі TQF) (Turkish Qualifications Framework (TQF) Action Plan) передбачає, що положення про включення усіх підтверджених кваліфікацій, отриманих в рамках програм освіти та підготовки й інших навчальних шляхів до TQF та забезпечення якості кваліфікацій, які повинні бути включені в TQF, має бути опубліковано в Офіційному

віснику після затвердження Координаційною радою TQF (Turkey: Quality Assurance. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice, 2021).

Зазначимо, що «Положення про процедури та принципи, що стосуються імплементації Турецької рамки кваліфікацій» набрало чинності згідно постанови Кабінету Міністрів № 2015/8213 після публікації в Офіційному віснику № 29537 від 19.11.2015 р. (Turkish Qualifications Framework (TQF) Action Plan).

Відповідно до цього, Органом з питань професійної кваліфікації (надалі VQA) був підготовлений та доопрацьований з коментарями та пропозиціями установ та організацій, представлених у Раді TQF проект «Положення про забезпечення якості кваліфікацій», який повинен бути включений до TQF. Проект Положення, затверджений Координаційною радою TQF, в якому Міністерство національної освіти, Рада вищої освіти та VQA представлені на найвищому рівні, був уведений в дію шляхом опублікування в Офіційному віснику від 25 березня 2018 року та пронумерований 30371 (Turkey: Quality Assurance. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice, 2021).

Положення включає обов'язки та відповідальність установ, відповідальних за забезпечення якості, критерії забезпечення якості і забезпечення якості усіх кваліфікацій, які присвоюються в результаті формальних та неформальних програм освіти й підготовки і шляхом підтвердження неформального та інформального навчання. Положення, розроблене відповідно до принципів забезпечення якості, визначених у Європейській рамці кваліфікацій, і котре встановлює критерії якості, яким повинні відповідати усі дипломи, сертифікати та свідоцтва професійних кваліфікацій, виданих Туреччиною, також є першим національним законодавчим регулятором забезпечення якості кваліфікацій. Отже, критеріями забезпечення якості, яким мають відповідати кваліфікації у секторі вищої освіти, що повинні бути включені до TQF є наступні:

- 1) Підготовлена та затверджена Кваліфікаційна форма.
- 2) Здійснюється достовірна та надійна процедура оцінювання.
- 3) Процеси сертифікації проводяться прозоро та неупереджено.
- 4) Процеси, пов'язані з кваліфікаціями, підлягають самооцінці та зовнішньому оцінюванню.
- 4) Підрозділи, групи або органи, що проводять зовнішнє оцінювання, підлягають регулярній перевірці.
- 5) Заходи з удосконалення проводяться на основі результатів самооцінки та зовнішнього оцінювання.
- 6) Залучення зацікавлених сторін підтримується у процесах, пов'язаних з кваліфікаціями.
- 7) Процеси, пов'язані з кваліфікаціями, реалізуються на основі чітких та вимірюваних цілей, критеріїв та керівних принципів.

8) Підтримується розподіл достатніх і відповідних ресурсів для усіх процесів.

9) Встановлюються та впроваджуються механізми зворотного зв'язку.

10) Зберігається електронний доступ до результатів усіх процесів.

Протягом одного року після публікації Положення, відповідальні органи повинні підготувати документ та настанови щодо забезпечення якості, а протягом двох років вони мають створити системи забезпечення якості та ініціювати впровадження систем через навчальні заклади й органи, що присуджують кваліфікації. На думку експертів, завдяки повному та ефективному впровадженню Положення про забезпечення якості, якість кваліфікацій, що є найважливішим результатом системи освіти та підготовки, зросте до найвищого рівня на національному та міжнародному рівнях (Turkey: Quality Assurance. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice, 2021).

Таким чином, критерії забезпечення якості вищої освіти в Туреччині є національними законодавчими регуляторами забезпечення якості кваліфікацій, які у свою чергу є найважливішим результатом підвищення якості системи освіти та підготовки на національному та міжнародному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

- Гюль, Алі. (2017). *Становлення та розвиток університетської освіти Туреччини у XIX – на початку XXI століття* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Житомир. Retrieved from: http://eprints.zu.edu.ua/24683/1/avt_Ali.pdf.
- Кючюк, Д. *Аналіз структурно-функціонального й управлінського аспектів підготовки учителів у Туреччині (кінець XX – початок XXI ст.)*. Retrieved from: <https://nv-kogri.ucoz.ua/vupysk4/kyuchyuk.pdf>
- Turkey: *Higher Education. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice* (2021). Retrieved from: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-101_en
- Turkey: *Quality Assurance. European Commission – EACEA National Policies Platform – Eurydice* (2021). Retrieved from: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/quality-assurance-87_en
- Turkish Qualifications Framework (TQF) Action Plan*. Retrieved from: <https://www.myk.gov.tr/TRR/File7.pdf>

Т. Уманська

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ: СУТНІСТЬ І СУЧАСНЕ ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Виховання студентської молоді як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів і представників української еліти потребує в сучасних умовах нових підходів до організації виховної роботи. Актуальним наразі у закладах вищої освіти залишається розвиток студентського